C/2026/3925

1.9.2026

RECOMANDAREA CONSILIULUI

din 10 iulie 2026

privind politicile economice, sociale, de ocupare a forței de muncă, structurale și bugetare ale Italiei

(C/2026/3925)

CONSILIUL UNIUNII EUROPENE,

având în vedere Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în special articolul 121 alineatul (2) și articolul 148 alineatul (4),

având în vedere Regulamentul (UE) 2024/1263 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2024 privind coordonarea eficientă a politicilor economice și supravegherea bugetară multilaterală și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1466/97 al Consiliului [1], în special articolul 3 alineatul (3),

având în vedere Regulamentul (UE) nr. 1176/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 noiembrie 2011 privind prevenirea și corectarea dezechilibrelor macroeconomice [2], în special articolul 6 alineatul (1),

având în vedere recomandarea Comisiei Europene,

având în vedere rezoluțiile Parlamentului European,

având în vedere concluziile Consiliului European,

având în vedere avizul Comitetului pentru ocuparea forței de muncă,

având în vedere avizul Comitetului economic și financiar,

având în vedere avizul Comitetului pentru protecție socială,

având în vedere avizul Comitetului pentru politică economică,

întrucât:

(1) Regulamentul (UE) 2024/1263 precizează obiectivele cadrului de guvernanță economică, care constau în promovarea unor finanțe publice solide și sustenabile, a unei creșteri durabile și favorabile incluziunii și a rezilienței prin intermediul reformelor și al investițiilor, precum și în prevenirea deficitelor excesive. Regulamentul menționat prevede obligația Consiliului și a Comisiei de a asigura o supraveghere multilaterală în contextul semestrului european, în conformitate cu obiectivele și cerințele prevăzute în Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE). Semestrul european include, în special, formularea recomandărilor specifice fiecărei țări și supravegherea punerii în aplicare a acestora.

[1] Regulamentul (UE) 2024/1263 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2024 privind coordonarea eficientă a politicilor economice și supravegherea bugetară multilaterală și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1466/97 al Consiliului (JO L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

[2] Regulamentul (UE) nr. 1176/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 noiembrie 2011 privind prevenirea și corectarea dezechilibrelor macroeconomice (JO L 306, 23.11.2011, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj).

(2) La 25 noiembrie 2025, Comisia a adoptat un aviz privind proiectul de plan bugetar pentru 2026 al Italiei. La aceeași dată, Comisia a adoptat, pe baza Regulamentului (UE) nr. 1176/2011, Raportul privind mecanismul de alertă pentru 2026, în care a identificat Italia ca fiind unul dintre statele membre pentru care va fi necesar un bilanț aprofundat. Comisia a adoptat, de asemenea, o recomandare de recomandare a Consiliului privind politica economică a zonei euro, o recomandare de recomandare a Consiliului referitoare la capitalul uman în Uniunea Europeană și o propunere de raport comun privind ocuparea forței de muncă pentru 2026, în care se analizează punerea în aplicare a orientărilor pentru politicile de ocupare a forței de muncă și a principiilor Pilonului european al drepturilor sociale. Consiliul a adoptat Recomandarea privind politica economică a zonei euro ([3]) la 21 aprilie 2026, iar Raportul comun privind ocuparea forței de muncă și Recomandarea referitoare la capitalul uman la 9 martie 2026.

(3) La 29 ianuarie 2025, Comisia a publicat Busola pentru competitivitate, un cadru strategic care urmărește să stimuleze competitivitatea la nivel mondial a Uniunii în următorii cinci ani. În acest document sunt identificate cele trei imperative de transformare în materie de inovare, decarbonizare și competitivitate, precum și securitatea ca piloni esențiali pentru o creștere economică durabilă. De la publicarea sa, Busola pentru competitivitate a stat la baza activității semestrului european, ceea ce asigură faptul că politicile economice ale statelor membre sunt coerente cu obiectivele strategice ale UE, creând o abordare unificată a guvernanței economice care promovează creșterea durabilă, inovarea și reziliența în întreaga Uniune.

(4) În 2026, semestrul european pentru coordonarea politicilor economice continuă să se desfășoare în paralel cu etapa finală a punerii în aplicare a Mecanismului de redresare și reziliență (MRR) ([4]). Planurile de redresare și reziliență (PNRR), împreună cu finanțarea oferită în cadrul politicii de coeziune, au fost esențiale pentru realizarea priorităților de politică ale semestrului european, deoarece planurile trebuiau să abordeze în mod eficace toate provocările sau o parte semnificativă a provocărilor identificate în recomandările relevante specifice fiecărei țări emise în ciclurile recente, iar programele finanțate prin politica europeană de coeziune trebuiau să țină seama de recomandările specifice fiecărei țări. Pe măsură ce MRR se apropie de sfârșitul duratei sale de viață, rămâne esențial să se asigure continuitatea și valorificarea reformelor și a investițiilor sprijinite și puse în aplicare în cadrul MRR, în special a celor care contribuie la abordarea provocărilor identificate în recomandările specifice fiecărei țări.

(5) La 3 iunie 2026, Comisia a publicat raportul de țară din 2026 pentru Italia. În acesta, s-au evaluat progresele realizate de Italia în ceea ce privește punerea în aplicare a recomandărilor relevante specifice acestei țări din 2025 și s-a făcut bilanțul implementării de către Italia a PNRR. Pe baza analizei respective, raportul de țară a identificat cele mai presante provocări cu care se confruntă Italia. De asemenea, în raportul de țară s-au evaluat progresele realizate de Italia în ceea ce privește punerea în aplicare a Pilonului european al drepturilor sociale și îndeplinirea obiectivelor principale ale Uniunii în materie de ocupare a forței de muncă, de competențe și de reducere a sărăciei și a excluziunii sociale, precum și progresele înregistrate în ceea ce privește atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă ale Organizației Națiunilor Unite.

([3]) JO C, C/2026/2434, 28.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/2434/oj.
([4]) Regulamentul (UE) 2021/241 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 februarie 2021 de instituire a Mecanismului de redresare și reziliență (JO L 57, 18.2.2021, p. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

(6) În temeiul articolului 5 din Regulamentul (UE) nr. 1176/2011, Comisia a efectuat un bilanț aprofundat pentru Italia. Principalele constatări ale evaluării de către Comisie a vulnerabilităților macroeconomice cu care se confruntă Italia în sensul regulamentului respectiv au fost publicate la 20 mai 2026 ([5]). La 3 iunie 2026, Comisia a concluzionat că Italia se confruntă cu dezechilibre macroeconomice. În special, Italia se confruntă cu vulnerabilități persistente legate de nivelul ridicat al datoriei publice și de creșterea slabă a productivității, care au relevanță transfrontalieră, în timp ce punerea în aplicare continuă și eficace a reformelor și a investițiilor de stimulare a creșterii, împreună cu o orientare fiscal-bugetară prudentă, rămân esențiale pentru reducerea acestor vulnerabilități. Datoria publică exprimată ca pondere din PIB a scăzut după pandemie, dar a crescut în 2024 și din nou în 2025, din cauza încetinirii creșterii PIB-ului nominal, a impactului întârziat al creditelor fiscale pentru renovarea locuințelor din anii anteriori și a deficitelor publice considerabile încă. Se preconizează că ponderea datoriei publice va continua să crească în 2026 și 2027. Productivitatea muncii a scăzut recent și se preconizează că redresarea va fi modestă în perioada 2026-2027, continuând să limiteze creșterea PIB-ului potențial și, prin urmare, împiedicând reducerea ponderii datoriei publice. Băncile și-au consolidat semnificativ calitatea activelor și profitabilitatea și și-au redus creditele neperformante, dar legătura puternică dintre entitățile suverane și bănci reprezintă în continuare un motiv de îngrijorare, deoarece ponderea datoriei publice interne deținute de bănci în activele lor este ridicată, în special pentru instituțiile mai puțin semnificative și pentru băncile cooperatiste. Piața forței de muncă a continuat să se îmbunătățească, dar potențialul forței de muncă nu pare să fie exploatat pe deplin. S-au luat măsuri pentru a reduce vulnerabilitățile de lungă durată, dar, în pofida acțiunilor ample de reformă recente, nu s-au materializat încă creșteri semnificative ale productivității. Privind în perspectivă, punerea în aplicare continuă și eficace a reformelor și a investițiilor de stimulare a creșterii, împreună cu o orientare fiscal-bugetară prudentă, rămân esențiale pentru îmbunătățirea creșterii productivității și reducerea ponderii datoriei publice în PIB.

(7) La 21 ianuarie 2025, Consiliul a adoptat, pe baza evaluării și a recomandării Comisiei, o recomandare de aprobare a planului bugetar-structural național pe termen mediu al Italiei ([6]). Planul vizează perioada cuprinsă între 2025 și 2029 și prezintă o ajustare fiscal-bugetară repartizată pe șapte ani. Consiliul a recomandat următoarele rate maxime de creștere a cheltuielilor nete: 1,3 % în 2025, 1,6 % în 2026, 1,9 % în 2027, 1,7 % în 2028 și 1,5 % în 2029, ceea ce corespunde ratelor maxime cumulate de creștere calculate prin raportare la anul de referință 2023 de - 0,7 % în 2025, 0,9 % în 2026, 2,8 % în 2027, 4,6 % în 2028 și 6,2 % în 2029. Pentru perioada 2025-2026, aceste rate maxime de creștere a cheltuielilor nete coincid cu traiectoria corectivă, conform recomandării formulate de Consiliu în temeiul articolului 126 alineatul (7) din TFUE la 21 ianuarie 2025, cu scopul de a pune capăt situației de deficit excesiv ([7]). Pe baza evaluării de către Comisie a măsurilor eficace, efectuată la 3 iunie 2026 ([8]), procedura de deficit excesiv pentru Italia se suspendă.

(8) Războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei și repercusiunile acestuia constituie o provocare existențială pentru Uniunea Europeană. Comisia a invitat statele membre să solicite activarea clauzei derogatorii naționale prevăzute în Pactul de stabilitate și de creștere într-un mod coordonat, pentru a sprijini eforturile UE de obținere a unei creșteri rapide și semnificative a cheltuielilor pentru apărare ([9]), iar această propunere a fost salutată de Consiliul European reunit la 6 martie 2025. Statele membre pot solicita în continuare activarea clauzei derogatorii naționale în orice moment până în 2028, dacă îndeplinesc criteriile stabilite la articolul 26 din Regulamentul (UE) 2024/1263.

([5]) Documentul de lucru al serviciilor Comisiei SWD(2026) 139 final.

([6]) Recomandarea Consiliului din 21 ianuarie 2025 de aprobare a planului bugetar-structural național pe termen mediu al Italiei (JO C, C/2025/651, 10.2.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/651/oj).

([7]) Recomandarea Consiliului în vederea încetării situației de deficit excesiv din Italia, adoptată la 21 ianuarie 2025. Toate documentele referitoare la procedura aplicabilă deficitelor excesive pentru Italia pot fi consultate la adresa: Italia – Economie și finanțe – Comisia Europeană.

([8]) Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Banca Centrală Europeană, Comitetul Economic și Social European, Comitetul Regiunilor și Banca Europeană de Investiții intitulată „Semestrul european 2026 – pachetul de primăvară”, COM(2026) 200 final.

([9]) Comunicarea Comisiei intitulată „Integrarea unei creșteri a cheltuielilor pentru apărare în cadrul Pactului de stabilitate și de creștere”, Bruxelles, 19.3.2025, C(2025) 2000 final.

(9) La 30 aprilie 2026, Italia și-a prezentat Raportul anual pe 2026 privind progresele înregistrate ([10]), referitor la respectarea ratelor maxime de creștere recomandate ale cheltuielilor nete, la punerea în aplicare a setului de reforme și investiții care stau la baza prelungirii perioadei de ajustare și la punerea în aplicare a reformelor și investițiilor care răspund principalelor provocări identificate în recomandările specifice țării din cadrul semestrului european. Raportul anual privind progresele înregistrate reflectă, de asemenea, raportarea bianuală efectuată de Italia cu privire la progresele realizate în ceea ce privește implementarea planului său de redresare și reziliență în conformitate cu articolul 27 din Regulamentul (UE) 2021/241. Raportul privind măsurile luate în cadrul procedurii aplicabile deficitelor excesive este integrat în Raportul anual privind progresele înregistrate.

(10) Creșterea PIB-ului real în anul 2025 a fost de 0,5 %, iar inflația IAPC a fost de 1,7 %. În previziunile Comisiei din primăvara anului 2026, se estimează că PIB-ul real va crește cu 0,5 % în 2026 și cu 0,6 % în 2027, iar inflația IAPC va fi de 3,2 % în 2026 și de 1,8 % în 2027.

(11) Din datele furnizate de Eurostat ([11]) reiese că deficitul public al Italiei a scăzut de la 3,4 % din PIB în 2024 la 3,1 % din PIB în 2025, iar excedentul său primar a crescut de la 0,5 % din PIB la 0,8 % în 2025. Pe baza măsurilor de politică cunoscute până la data-limită a prezentei analize, previziunile Comisiei din primăvara anului 2026 estimează că deficitul va fi de 2,9 % din PIB atât în 2026, cât și în 2027. Scăderea deficitului în 2026 reflectă în principal diminuarea cheltuielilor cu creditele fiscale pentru renovarea locuințelor, în timp ce se preconizează că alte elemente de cheltuieli, inclusiv investițiile publice, vor continua să crească, împreună cu veniturile fiscale.

(12) Pe baza estimărilor Comisiei, orientarea bugetară ([12]), care include atât cheltuielile finanțate la nivel național, cât și cheltuielile finanțate de UE, a fost una contracționistă în 2025, situându-se la 0,3 % din PIB. Se preconizează că aceasta va continua să fie contracționistă, de 0,3 % din PIB în 2026 și de 0,5 % din PIB în 2027.

(13) Din datele furnizate de Eurostat ([13]) reiese că datoria publică a Italiei a crescut de la 134,7 % din PIB la sfârșitul anului 2024 la 137,1 % din PIB la sfârșitul anului 2025. Creșterea ponderii datoriei publice în 2025 reflectă în principal nevoile considerabile de împrumut legate de impactul întârziat asupra lichidităților al creditelor fiscale pentru renovarea locuințelor care au avut un efect negativ asupra deficitelor în anii precedenți. Pe baza măsurilor de politică cunoscute la data-limită a prezentei analize, previziunile Comisiei din primăvara anului 2026 estimează că ponderea datoriei în PIB va crește la 138,5 % până la sfârșitul anului 2026 și va continua să crească, atingând 139,2 % până la sfârșitul anului 2027. Creșterea din 2026 și 2027 reflectă în principal impactul întârziat asupra lichidităților al creditelor fiscale pentru renovarea locuințelor, în timp ce impactul excedentelor primare asupra reducerii datoriei rămâne limitat.

(14) Pe baza previziunilor Comisiei din primăvara anului 2026, cheltuielile publice totale pentru apărare în Italia au fost de 1,3 % din PIB în 2025 și se estimează că vor fi de 1,2 % din PIB în 2026 ([14]).

([10]) Rapoartele anuale privind progresele înregistrate pentru 2026 sunt disponibile la adresa: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

([11]) Euroindicatorii Eurostat, 22.4.2026.

([12]) Orientarea fiscal-bugetară este definită ca o măsură a variației anuale a poziției bugetare subiacente a administrației publice. Scopul său este de a evalua impulsul economic generat de politicile bugetare, atât cele finanțate la nivel național, cât și cele finanțate din bugetul UE. Orientarea fiscal-bugetară este măsurată ca diferența dintre (i) creșterea potențială pe termen mediu și (ii) variația cheltuielilor primare, fără măsurile discreționare privind veniturile și incluzând cheltuielile finanțate printr-un sprijin nerambursabil (granturi) din Mecanismul de redresare și reziliență și din alte fonduri ale Uniunii.

([13]) Euroindicatorii Eurostat, 22.4.2026.

([14]) Definiția NATO pentru cheltuielile de apărare diferă de definiția COFOG pentru apărare. În plus, ar putea exista diferențe din cauza momentului înregistrării cheltuielilor, în special a celor cu echipamentele militare, deoarece raportarea NATO nu urmează normele conturilor naționale privind momentul înregistrării.

(15) Uniunea se confruntă în continuare cu riscuri de întreruperi ale aprovizionării cu energie și de volatilitate ridicată a prețurilor, exacerbate de tensiunile geopolitice care afectează piețele mondiale ale petrolului și gazelor. Experiența dobândită în urma crizei energetice din perioada 2022-2023 a arătat că măsurile ample și neținte implică costuri fiscal-bugetare mari și sunt ineficiente din punct de vedere social și economic. De la declanșarea războiului în Orientul Mijlociu în februarie 2026, Italia a adoptat măsuri de politică fiscal-bugetară pentru a atenua impactul prețurilor ridicate la energie asupra gospodăriilor și a companiilor ([15]). Printre acestea se numără o reducere neținta a accizelor la combustibili, care a expirat la 22 mai 2026, precum și un credit fiscal destinat întreprinderilor din domeniul transportului rutier, al pescuitului și al agriculturii, care a expirat la 31 mai 2026. Potrivit previziunilor Comisiei din primăvara anului 2026, costul bugetar al acestor măsuri ar urma să fie de circa 0,1 % din PIB în 2026. Potrivit estimărilor Comisiei, dacă aceste măsuri vor rămâne în vigoare până la sfârșitul anului 2026, costul lor bugetar va fi de 0,3 % din PIB în 2026.

(16) Pe baza calculelor Comisiei, cheltuielile nete ale Italiei au crescut cu 1,5 % în 2025 și au scăzut cu 0,6 %, cumulat, în 2024 și 2025. Creșterea cheltuielilor nete în 2025 depășește rata maximă de creștere recomandată, ceea ce corespunde unei abateri de 0,1 % din PIB în termeni anuali. Dacă se iau în considerare, în mod agregat, anii 2024 și 2025, rata cumulată de creștere a cheltuielilor nete depășește cu puțin rata maximă de creștere recomandată, ceea ce corespunde unei abateri de mai puțin de 0,1 % din PIB în termeni cumulativi.

(17) Pe baza calculelor Comisiei, se preconizează o creștere a cheltuielilor nete ale Italiei cu 1,4 % în 2026 și cu 0,8 %, cumulat, în 2024, 2025 și 2026. Creșterea preconizată a cheltuielilor nete în 2026 se situează sub rata maximă de creștere recomandată. Dacă se iau în considerare, împreună, anii 2024, 2025 și 2026, rata proiectată de creștere cumulată a cheltuielilor nete este, de asemenea, inferioară ratei maxime de creștere recomandate.

(18) Recomandarea de aprobare a planului pe termen mediu al Italiei identifică setul de reforme și investiții care stau la baza prelungirii perioadei de ajustare și indică un calendar pentru punerea lor în aplicare. Ținând seama de informațiile furnizate de Italia în raportul său anual privind progresele înregistrate, Comisia constată că punerea în aplicare a etapelor-cheie ale acestor reforme și investiții, care trebuiau realizate până la 30 aprilie 2026, pare să fie, în linii mari, pe drumul cel bun. În ceea ce privește etapa-cheie care trebuie parcursă până în T4-2025 legată de creșterea cheltuielilor publice pentru cercetare și dezvoltare (C&D), măsurată în funcție de cheltuielile pentru C&D în termeni de cheltuieli totale pentru cercetare și dezvoltare (GERD) ca procent din PIB, cele mai recente statistici Eurostat disponibile se referă la anul 2024. Cu toate acestea, estimările preliminare furnizate de autoritățile italiene indică faptul că se preconizează că, în 2025, cheltuielile pentru C&D în termeni de cheltuieli totale pentru cercetare și dezvoltare (GERD) au atins 0,59 % din PIB, ceea ce sugerează că atingerea obiectivului pare să fie în grafic. Comisia consideră că, în general, Italia și-a respectat angajamentele în mod satisfăcător ([16]).

(19) În pofida măsurilor structurale puse în aplicare în ultimii ani, sistemul fiscal al Italiei continuă să se bazeze în mare măsură pe impozitarea veniturilor salariale, care asigură cea mai mare contribuție la ponderea peste media UE a impozitelor în PIB. Sarcina fiscală asupra costului forței de muncă este peste media UE pentru persoanele necăsătorite care câștigă salariul mediu și sub medie pentru persoanele cu salarii mici, iar ambele valori au crescut ușor în 2025. Regimurile speciale pentru persoanele care desfășoară o activitate independentă și utilizarea tot mai frecventă a impozitării forfetare temporare a veniturilor persoanelor fizice fac ca sistemul fiscal să fie extrem de complex, slăbesc progresivitatea și erodează baza de impozitare, ceea ce duce la pierderi semnificative de venituri. În plus, în pofida unei reduceri semnificative, subvențiile dăunătoare mediului rămân ridicate, iar cheltuielile fiscale, inclusiv cele legate de TVA, sunt utilizate pe scară largă. În linii generale, transferarea în continuare a sarcinii fiscale care apasă asupra veniturilor salariale către alte surse subutilizate de venituri, care sunt mai puțin dăunătoare creșterii economice, ar contribui la mărirea potențialului economic. Mai mult, reproiectarea impozitării vehiculelor pentru a reflecta cu acuratețe emisiile de CO2, în special în orașele puternic congestionate, ar putea contribui la finanțarea infrastructurii de mobilitate durabilă, reducând dependența ridicată de transportul rutier. În pofida reformei recente, există posibilități suplimentare de reducere a beneficiilor fiscale pentru autovehiculele endotermice de serviciu. În fine, evaziunea fiscală rămâne ridicată, în special în ceea ce privește TVA-ul și în rândul lucrătorilor independenți, în pofida contramăsurilor ambițioase luate în ultimii ani, inclusiv în cadrul PNRR. Datele furnizate de agenția fiscală cu privire la primele cinci luni ale anului 2026 indică unele rezultate pozitive. Totodată, măsurile recente similare amnistiilor fiscale riscă să fie contraproductive în ceea ce privește respectarea obligațiilor fiscale.

([15]) Acest lucru reflectă situația de la data-limită a previziunilor Comisiei din primăvara anului 2026 (4 mai 2026).

([16]) Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Banca Centrală Europeană, Comitetul Economic și Social European, Comitetul Regiunilor și Banca Europeană de Investiții intitulată „Semestrul european 2026 – pachetul de primăvară”, COM(2026) 200 final.

(20) Valorile cadastrale nu au fost încă aduse în mod sistematic mai aproape de valorile pieței. Cu toate acestea, Italia s-a angajat, în planul său bugetar-structural pe termen mediu (MTFSP), să actualizeze valorile cadastrale pentru proprietățile care nu sunt încă incluse în registru și pentru clădirile care au beneficiat de scheme publice pentru intervenții în materie de eficiență energetică și/sau de renovare a locuințelor. Rezidențele principale sunt scutite de impozitul recurent pe proprietate, pentru aproape toate clasele de proprietăți. Acest lucru duce la venituri scăzute din impozitele pe proprietăți la nivel local, inclusiv în orașele care se confruntă cu o provocare legată de accesibilitatea locuințelor din punctul de vedere al prețurilor. În aproximativ o zecime din provinciile italiene, costurile de închiriere reprezintă peste o treime din salariul mediu, în pofida existenței unei chirii reglementate. Ponderea locuințelor sociale este scăzută în Italia, cu un fond de locuințe publice limitat și liste de așteptare foarte lungi. În Italia predomină, de asemenea, o pondere ridicată a locuințelor neocupate și prezența ridicată a opțiunilor de închiriere pe termen scurt. Responsabilitățile sunt împărțite între administrația națională și cea subnațională, însă nu există un cadru național cuprinzător de coordonare. Lipsa unei finanțări structurale a limitat și mai mult eficacitatea politicii în domeniul locuințelor. Guvernul a adoptat recent „Piano Casa”, însă evaluarea și punerea sa în aplicare se află încă într-un stadiu foarte incipient.

(21) În anii următori, se preconizează că finanțele publice vor fi afectate de presiuni fiscale semnificative, inclusiv de creșterea costurilor legate de evoluțiile demografice. În special, o parte semnificativă a resurselor publice este absorbită de pensiile pentru limită de vârstă și de costurile cu serviciul datoriei, limitând marja de manevră bugetară pentru alte priorități. Investițiile publice au crescut semnificativ în comparație cu nivelurile anterioare pandemiei, acestea beneficiind, de asemenea, de sprijin din partea MRR. Totodată, cheltuielile în anumite domenii de politică generatoare de creștere, inclusiv cele pentru educație și sănătate, au scăzut în comparație cu 2019 ca procent din totalul cheltuielilor. Un nou cadru juridic impune ministerelor să efectueze o evaluare detaliată a politicilor de cheltuieli în cadrul noilor „planuri de analiză și evaluare a cheltuielilor”, în concordanță cu angajamentele MTFSP. Pentru a îmbunătăți eficiența și calitatea cheltuielilor publice în Italia, va fi esențial să se pună în aplicare pe deplin noul cadru de evaluare și să se întreprindă ulterior acțiuni de politică eficace, bazate pe rezultatele evaluării.

(22) Italia este unul dintre statele membre cu populația cea mai în vârstă, cu cea mai scăzută rată de fertilitate și cu o vârstă peste medie a femeilor care dau naștere primului lor copil. Exodul creierelor persistă, mulți rezidenți tineri cu înaltă calificare căutând oportunități mai bune în străinătate, în timp ce Italia întâmpină dificultăți în a atrage și a păstra talentele. Scăderea populației în vârstă de muncă este agravată de participarea constant scăzută pe piața forței de muncă a femeilor și a tinerilor. Deși o migrație legală bine gestionată ar putea atenua efectele pe termen scurt spre mediu ale declinului demografic, o abordare mai holistică și structurală ar trebui să nu se limiteze la stimulentele financiare pentru a crea un mediu favorabil pentru părinți prin asigurarea unor locuri de muncă stabile, prin instituirea unor politici în domeniul muncii și adoptarea unor măsuri mai ample de stimulare a participării pe piața muncii a femeilor și a tinerilor, atrăgând și păstrând totodată talentele de înaltă calitate. Se estimează că cheltuielile legate de îmbătrânirea populației vor crește, afectând finanțele publice. În pofida reformei pensiilor din 2011, se preconizează în continuare că raportul dintre cheltuielile cu pensiile și PIB va crește pe termen mediu din cauza tendințelor demografice, inclusiv a creșterii raportului de dependență între populația activă și cea vârstnică, precum și a efectului regimurilor de pensionare anticipată introduse în 2019 și reînnoite în anii ulteriori, deși acestea din urmă au fost reduse treptat și nu au mai fost reînnoite în 2026. Legea bugetului din 2026 a introdus măsuri de stimulare a participării la sistemele de pensii suplimentare care pot contribui, de asemenea, la îmbunătățirea adecvării pensiilor, acționând ca o completare a pensiilor publice. Cu toate acestea, până în prezent, participarea rămâne limitată (38,3 % din populația activă), cu doar 29 % dintre membrii sub 40 de ani și o participare minimă a lucrătorilor independenți. Totodată, legătura automată dintre vârsta de pensionare și speranța de viață a fost restabilită parțial, în timp ce înghețarea de trei luni a creșterii este limitată doar la anumite categorii de lucrători. Măsurile de asigurare a sustenabilității sistemului de pensii pot fi completate de măsuri de facilitare a păstrării persoanelor în câmpul muncii până la o vârstă mai înaintată, inclusiv prin formule flexibile de lucru și politici de gestionare adaptate vârstei.

(23) Implicarea sistematică, substanțială și în timp util a autorităților locale și regionale, a partenerilor sociali, a societății civile și a altor părți interesate relevante rămâne esențială pentru a asigura asumarea pe scară largă a reformelor și implementarea cu succes a instrumentelor de finanțare ale Uniunii, precum și în contextul semestrului european.

(24) În Italia, punerea în aplicare a programelor politicii de coeziune, care includ sprijin din partea Fondului european de dezvoltare regională (FEDR), a Fondului social european Plus și a Fondului pentru o tranziție justă (FTJ), se situează sub media UE, atât în ceea ce privește selecția proiectelor, cât și plățile. Este important să se accelereze eforturile de asigurare a realizării rapide a investițiilor, maximizând în același timp impactul acestora pe teren. Italia se confruntă în continuare cu provocări, din cauza capacităților administrative slabe, a punerii în aplicare lente a proiectelor de infrastructură și slabei coordonări între nivelul central, regional și celelalte niveluri de guvernare, îndeosebi în anumite domenii de politică cu responsabilități partajate. Aceste chestiuni împiedică progresele în materie de ocupare a forței de muncă, de competențe și de incluziune socială, întârziind totodată investițiile în cadrul platformei „Tehnologii strategice pentru Europa" sau investițiile în favoarea unor locuințe sustenabile și la prețuri accesibile. În plus, Italia trebuie să accelereze punerea în aplicare a FTJ, deoarece resursele trebuie plătite până la sfârșitul anului 2026. Este esențial să se asigure implementarea rapidă și eficace a noilor investiții identificate de Italia în evaluarea sa intermediară a fondurilor politicii de coeziune, în special a investițiilor legate de cele cinci priorități prevăzute în Regulamentul privind evaluarea intermediară ([17]).

(25) Italia se confruntă cu o serie de provocări legate de cercetare și inovare, de creșterea întreprinderilor și de finanțarea nebancară, de strategia industrială, de administrația publică, de justiție și de concurență. Aceasta întâmpină, de asemenea, dificultăți legate de adaptarea la schimbările climatice, de sectorul energiei, al deșeurilor și al apei, precum și în ceea ce privește piața forței de muncă, educația, competențele și sănătatea.

(26) Productivitatea și potențialul de creștere al Italiei sunt afectate de investițiile publice și private limitate în C&D. În comparație cu omologii săi din UE, sprijinul public acordat de Italia pentru inovare, în pofida unei creșteri recente, este mai puțin cuprinzător și mai puțin generos; Italia ar avea de câștigat de pe urma unei alocări mai strategice a resurselor și a unor colaborări între sectorul public și cel privat, în concordanță cu angajamentele MTFSP. PNRR și fondurile aferente politicii de coeziune a UE includ mai multe inițiative de sprijinire a cooperării dintre întreprinderi și mediul academic, care continuă să fie fragmentate și nu dispun de o guvernanță națională coerentă. Achizițiile publice în domeniul inovării, care se limitează în prezent la sectorul apărării și la sectorul verde, ar putea juca un rol semnificativ în dezvoltarea piețelor pentru întreprinderile nou-înființate, eficientizând în același timp cheltuielile publice. În ciuda unei anumite creșteri în 2025, sistemul universitar dispune de resurse limitate, Italia prezentând unul dintre cele mai scăzute niveluri ale cheltuielilor universitare în rândul țărilor OCDE. În plus, universitățile și cercetătorii continuă să aibă o motivație limitată de a desfășura activități de valorificare a cercetării și de transfer de tehnologie. Carierele în cercetare sunt lente și imprevizibile. O reformă adoptată în 2025 a dus la creșterea numărului de instrumente contractuale pe termen scurt pentru cercetători, fără perspectiva obținerii unor posturi permanente, cu riscul de a afecta și mai mult parcursul profesional al cercetătorilor. În același timp, Italia a introdus un plan extraordinar de recrutare prin legea bugetului pentru 2026, care ar trebui să sprijine crearea unor posturi permanente suplimentare. Cu toate acestea, este necesar să se îmbunătățească planificarea recrutărilor pe termen lung, luându-se totodată măsuri pentru a accelera parcursul profesional al cercetătorilor. În pofida unor îmbunătățiri, birourile de transfer de tehnologie rămân relativ mici ca dimensiune și nu dispun de resurse umane și financiare adecvate pentru a sprijini transpunerea rezultatelor cercetării în noi oportunități de afaceri, iar sinergiile cu investitorii de capital de risc ar trebui, de asemenea, să fie întărite. Legea privind politica strategică 2026-2028 privind consolidarea cunoștințelor și transferul de tehnologie, odată adoptată, ar urma să reprezinte un important pas înainte datorită identificării priorităților-cheie și a direcțiilor strategice de intervenție.

([17]) Regulamentul (UE) 2025/1914 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 septembrie 2025 de modificare a Regulamentelor (UE) 2021/1058 și (UE) 2021/1056 în ceea ce privește măsuri specifice de abordare a provocărilor strategice în contextul evaluării intermediare.

(27) Creșterea slabă a productivității în Italia poate reflecta constrângerile structurale legate de o pondere relativ limitată a valorii adăugate generate de întreprinderile mari și de predominanța microîntreprinderilor și a întreprinderilor mici, adesea gestionate de familii, care utilizează insuficient practicile manageriale profesionale, stânjenind inovarea și productivitatea. Politicile fiscale, cum ar fi regimul simplificat de impozitare forfetară pentru microîntreprinderi și tratamentul fiscal favorabil aplicat întreprinderilor moștenite (care necesită păstrarea, timp de cinci ani, a controlului), descurajează consolidarea și creșterea. Prin urmare, Italia ar avea de câștigat dacă ar promova extinderea întreprinderilor nou-înființate și agregarea întreprinderilor mici și mijlocii (IMM-uri), prin eliminarea barierelor fiscale și de reglementare, prin promovarea unor administratori profesioniști externi, prin perfecționarea administratorilor și prin consolidarea inovării și a accesului la piețele de capital. În unele dintre aceste domenii au fost făcuți pași cu rezultat pozitiv, de exemplu prin punerea în aplicare în curs a s.c. Legge Capitali, prin adoptarea recentă a legii privind cerințele anuale pentru IMM-uri și prin actul delegat pentru reforma întreprinderilor nou-înființate și a IMM-urilor inovatoare. Dacă ar fi mobilizate mai bine, economiile interne ridicate ale Italiei, ce constituie o forță economică esențială, ar putea juca un rol mai important în finanțarea creșterii și a inovării, ajutând întreprinderile să se extindă. Piețele de capital ale Italiei ar trebui dezvoltate în continuare, iar profunzimea și lichiditatea acestora ar trebui sporite prin sprijinirea cererii, prin încurajarea unor noi cotări ale titlurilor de capital și prin promovarea emisiunilor de obligațiuni corporative. Reforma recent adoptată a piețelor de capital și a dreptului societăților comerciale reprezintă un pas în direcția cea bună. Schemele de garantare și stimulentele existente ar putea fi reorientate pentru a se acorda prioritate și a se sprijini cererea de instrumente de pe piața de capital. Accesul la finanțare nebancară rămâne extrem de limitat pentru întreprinderile inovatoare, deoarece piața de capital, în special a capitalului de risc național, este încă subdezvoltată, chiar dacă se află pe o traiectorie de creștere. Acest lucru se datorează îndeosebi prezenței limitate a investitorilor instituționali și corporativi și numărului redus de oportunități de ieșire. Deși sunt instituite o serie de inițiative pentru sprijinirea dezvoltării capitalului de risc și a capitalului privat, ar trebui concentrate eforturi publice suplimentare pe segmentele de piață aflate în stadiu incipient și pe cele care prezintă un risc mai mare, precum și pe atragerea și mobilizarea unor investitori instituționali prin utilizarea instrumentelor financiare și a structurilor bazate pe fonduri de fonduri cu elemente adecvate de reducere a riscurilor. Creșterea capacității investitorilor instituționali naționali, cum ar fi fondurile de pensii și, în special, asigurătorii, de a investi în clase de active cu un orizont de investiții mai lung ar putea îmbunătăți accesul la finanțarea nebancară.

(28) Italia continuă să fie caracterizată de o productivitate stagnantă, ceea ce reflectă, la rândul său, existența unor decalaje puternice între regiunile nordice și cele sudice. În sud, dimensiunea medie mai redusă a întreprinderilor și concentrarea acestora în sectoarele tradiționale afectează productivitatea, în timp ce deficitele de infrastructură limitează competitivitatea. Italia ar avea de câștigat dacă ar institui o strategie industrială axată pe inovare pentru a orienta resursele către sectoare și tehnologii cu valoare adăugată ridicată și pentru a promova dezvoltarea regiunilor din sudul țării, în special prin alocarea de resurse pentru regiunile mai puțin dezvoltate și prin vizarea sectoarelor strategice. Deși Cartea albă „Made in Italy 2030” reprezintă un prim pas către definirea unei strategii industriale, provocarea rămâne implementarea unor acțiuni clare în materie de politică și crearea unei structuri de guvernanță pentru politica industrială. Cele 18 lanțuri de producție (*Filiere produttive*) identificate în Cartea albă ar avea de câștigat de pe urma unei orientări strategice, inclusiv punerea accentului pe sectoarele cu valoare adăugată ridicată și de pe urma unui domeniu de aplicare teritorial, pentru a se evita riscul eventual ca efortul public să nu aibă caracter selectiv și să fie ineficace. În concordanță cu obiectivul MTFSP, sunt necesare eforturi suplimentare pentru a raționaliza și a stabiliza cele peste 2 700 de stimulente naționale și regionale și pentru a aloca resurse ad-hoc regiunilor din sudul țării. Strategia industrială ar beneficia de pe urma unei mai bune coordonări cu planificarea investițiilor în infrastructură și cercetare, alături de utilizarea unor combinații de politici cu destinație precisă la nivel local (de exemplu, stimulente, amenajarea teritoriului și dezvoltarea infrastructurii) pentru a promova creșterea industrială și transformarea structurală, în special în sudul țării. Nu în ultimul rând, vor fi necesare eforturi susținute pentru a remedia decalajul persistent în materie de infrastructură între nordul și sudul Italiei, în special prin finalizarea proiectelor la scară largă inițiate în cadrul PNRR și al politicii de coeziune, cu un accent pe accesul la zonele industriale și pe îmbunătățirea conectivității „pe ultimul kilometru”. De asemenea, trebuie să se acorde atenție atât infrastructurii rutiere și portuare și nodurilor logistice multimodale, cât și adoptării unei strategii multianuale și multimodale în domeniul transporturilor.

(29) Italia a înregistrat progrese notabile în ceea ce privește îmbunătățirea eficacității administrației sale publice, precum și în ceea ce privește eforturile de simplificare, sprijinite și de reformele și investițiile din cadrul PNRR. Cu toate acestea, mai rămâne încă mult loc pentru îmbunătățiri. În timp ce 41 % dintre întreprinderile italiene declară că sunt nemulțumite (față de media UE, care este de 24 %), ponderea cetățenilor care consideră că procedurile administrației publice sunt complexe și împovărătoare a scăzut cu 14 puncte procentuale din 2023, aducând Italia, în linii mari, în concordanță cu media UE (Italia 39 %; UE 38 % în 2025). Deși s-au înregistrat unele progrese, inclusiv grație PNRR, ar fi important să se consolideze și mai mult interoperabilitatea și utilizarea tuturor platformelor pentru a se îmbunătăți gestionarea resurselor umane, formarea și recrutarea funcționarilor publici. Stimularea mobilității orizontale și verticale și promovarea în continuare a evaluărilor performanței, a evoluției carierei, precum și consolidarea perfecționării și a recalificării și promovarea egalității și a incluziunii la toate nivelurile administrațiilor, în concordanță cu angajamentele planului bugetar-structural național pe termen mediu, ar fi, de asemenea, benefice. Italia își continuă eforturile de simplificare prin instituirea platformei „Italia Semplice”, alături de un nou sistem interoperabil de schimb de date în cadrul platformei de tip ghișeu unic pentru întreprinderi, dar este necesară o raționalizare suplimentară a proceselor administrative, pe baza interoperaționalizării platformelor existente. În plus, capacitatea administrativă rămâne inegală de la o regiune la alta, cu constrângeri semnificative la nivel local, în special în sudul țării și în domenii precum digitalizarea, capacitatea decizională și gestionarea finanțelor publice, această lipsă de uniformitate fiind resimțită și între municipalitățile mai mici și cele mai mari. Este esențial să se elaboreze o strategie globală și structurală privind capacitatea administrativă, pe baza PNRR și a măsurilor politicii de coeziune, inclusiv a programului național „Capacitatea de coeziune”. Această strategie ar putea încadra o serie de măsuri din PNRR care s-au dovedit eficace în sprijinirea administrației locale pentru punerea în aplicare a proiectelor PNRR, prevenind în același timp adâncirea decalajelor teritoriale. Deși regiunile mai bine dotate se bazează pe experiența PNRR, regiunile cu mai puține resurse, în special cele din sudul țării, ar avea de câștigat de pe urma unui sprijin mai activ și mai bine direcționat din partea administrației centrale. Mai mult, promovarea formelor de asociații administrative, îndeosebi pentru administrațiile mai mici, în special în sudul țării, ar putea fi benefică.

(30) În cadrul PNRR, Italia pune în aplicare un pachet cuprinzător de reforme menite să sporească eficiența sistemelor de justiție civilă, penală, în materie de insolvență și de justiție fiscală. Crearea de birouri de judecată și digitalizarea proceselor, care oferă sprijin organizațional și juridic judecătorilor, au contribuit la îmbunătățirea eficienței instanțelor. Cu toate acestea, există în continuare provocări. Termenul de soluționare a litigiilor civile și comerciale din instanțele de prim grad de jurisdicție a crescut în 2024, durata acestui termen fiind printre cele mai lungi din UE. Timpul necesar pentru pronunțarea unei hotărâri în cauzele de contencios administrativ în primă instanță a scăzut în 2024, dar rămâne printre cele mai lungi din UE. Instituționalizarea biroului de judecată și consolidarea unor măsuri pentru a reduce și mai mult presiunea asupra instanțelor și durata medie a proceselor (de exemplu, în sectoarele justiției care sunt suprasolicitate, cum ar fi justiția păcii), continuând, totodată, să abordeze deficitul de resurse umane (magistrați și personal al instanțelor) și realizând digitalizarea completă a sistemului de justiție, ar contribui la creșterea eficienței sistemului, ceea ce ar fi, de asemenea, în concordanță cu angajamentele asumate de Italia în cadrul MTFSP.

(31) Asigurarea unor condiții-cadru mai bune pentru concurență în mai multe sectoare și creșterea concurenței atât *pentru* piețe, cât și *pe* piețe ar permite o alocare mai eficientă a resurselor, ar aduce beneficii consumatorilor și ar conduce la câștiguri în materie de competitivitate și de productivitate, atrăgând astfel și noi investiții. În cadrul PNRR, Italia a înregistrat progrese în unele sectoare importante, printre care se numără energia, transporturile și serviciile publice locale, și a modernizat normele naționale privind controlul concentrărilor economice. Alte inițiative legislative sunt necesare în continuare pentru: (i) asigurarea procedurii competitive de atribuire a concesiunilor de distribuție a energiei; (ii) sectorul transporturilor, în special în vederea punerii depline în aplicare a reformelor favorabile concurenței în domeniul căilor ferate, al autostrăzilor și al porturilor și (iii) sectorul îngrijirilor de sănătate, în special prin asigurarea unor principii favorabile concurenței și a unor licitații deschise și transparente. În plus, licitațiile deschise și transparente pentru concesiunile care expiră în diferite sectoare (inclusiv cele reglementate) ar asigura contestabilitatea pieței. Acest lucru ar spori presiunea concurențială asupra operatorilor tradiționali și ar evita ca investițiile să fie tergiversate, suspendate sau transferate în mod nejustificat către consumatori/utilizatori. În fine, barierele de reglementare afectează comerțul cu mărfuri în interiorul UE, normele naționale privind ambalarea și etichetarea creând sarcini de asigurare a conformității.

(32) În Italia, prețurile energiei electrice sunt printre cele mai ridicate din UE din cauza dependenței structurale a acestei țări de producția costisitoare de energie pe bază de gaze. Acest lucru și, în special, raportul ridicat dintre prețul energiei electrice și cel al gazelor reprezintă un obstacol esențial în calea electrificării atât pentru gospodării, cât și pentru industrie. În pofida unui potențial semnificativ neexploatat, creșterea economică în domeniul energiei din surse regenerabile este prea lentă pentru a îndeplini obiectivele pentru 2030: accelerarea utilizării energiei din surse regenerabile ar contribui la reducerea prețurilor energiei electrice pe termen mediu. Continuarea sprijinului prin licitații pentru energia din surse regenerabile și stocare, precum și punerea în aplicare deplină a reformei în materie de autorizare „Testo Unico" și la nivel regional ar sprijini acest obiectiv. Pentru a alinia impozitarea energiei la obiectivele de decarbonizare, reducerea și raționalizarea impozitelor și a taxelor la energia electrică, inclusiv a taxelor parafiscale („oneri generali di sistema"), ar atenua factorii existenți care descurajează electrificarea, în special pentru întreprinderi și industrie. Integrarea unor ponderi mai mari ale energiei din surse regenerabile necesită accelerarea investițiilor pentru a consolida rețeaua de energie electrică și a reduce congestiile, limitând în același timp impactul asupra facturilor consumatorilor. Aceasta presupune investirea în interconexiuni transfrontaliere și remedierea întârzierilor în racordarea la rețeaua de distribuție. Italia ar trebui, de asemenea, să promoveze în continuare flexibilitatea în materie de combustibili nefosili, cum ar fi mecanismele de stocare și de răspuns la cerere.

(33) Italia este expusă la impacturi economice grave ca urmare a intensificării riscurilor climatice, în special a pericolelor hidrogeologice, iar indicatorii disponibili relevă una dintre cele mai mari rate ale daunelor provocate de catastrofe naturale raportate la PIB din UE. Deși s-au înregistrat progrese în ceea ce privește punerea în aplicare a planului național de adaptare prin înființarea Observatorului național pentru adaptarea la schimbările climatice, guvernanța politicilor de adaptare la schimbările climatice rămâne fragmentată la nivelul diverselor autorități, atât pe plan central, cât și pe plan local. Estimările disponibile indică nevoi semnificative de investiții în adaptarea la schimbările climatice în următoarele decenii. O planificare consolidată a investițiilor în adaptarea la schimbările climatice și în reducerea riscurilor hidrogeologice ar putea contribui la soluționarea eficace a acestei probleme. Deși recenta introducere a asigurării obligatorii împotriva catastrofelor naturale pentru întreprinderi a contribuit la abordarea deficitului de protecție prin asigurări împotriva riscurilor climatice, ar trebui explorate și puse în aplicare soluții echitabile și la prețuri accesibile pentru a face față deficitului restant. Impermeabilizarea sporită a solului exacerbează sensibilitatea ridicată la riscurile hidrogeologice. Prin urmare, utilizarea din ce în ce mai frecventă a soluțiilor bazate pe natură, sprijinită de introducerea unui inventar național și de o integrare mai sistemică în amenajarea teritoriului, ar putea fi o contramăsură eficace.

(34) Deficitele de infrastructură pentru gestionarea apei și a deșeurilor, în special în regiunile sudice, au un impact dramatic asupra calității furnizării de servicii publice locale și asupra mediului, ceea ce ocazionează costuri considerabile pentru cetățeni și pierderi de venituri pentru economia italiană. Chiar dacă au fost realizate investiții substanțiale în sectorul deșeurilor și al apei, cu sprijinul PNRR și al fondurilor politicii de coeziune, este important să se susțină progresele în ceea ce privește eliminarea lacunelor în materie de infrastructură.

(35) Având în vedere rolul esențial al capitalului uman în consolidarea competitivității și a autonomiei strategice a Uniunii, în 2026 Consiliul a recomandat statelor membre să ia măsuri urgente pentru a aborda provocările structurale legate de capitalul uman în domeniul competențelor, al educației și al formării, care obstrucționează competitivitatea. Recomandările specifice adresate Italiei în 2026 pot contribui la punerea în aplicare a Recomandării Consiliului referitoare la capitalul uman în Uniune.

(36) Calitatea scăzută din punct de vedere structural a locurilor de muncă, inclusiv salariile mici, provocările la adresa siguranței locului de muncă și a carierei, precum și a egalității de gen, rămân obstacole majore care necesită acțiuni decisive. În pofida unor creșteri recente ale salariilor, Italia se numără printre statele membre în care salariile reale au scăzut cel mai mult din 2019. Deși creșterea salariilor este limitată de creșterea scăzută din punct de vedere structural a productivității, stagnarea salariilor este, de asemenea, exacerbată de dumpingul contractual, de întârzierile în reînnoirea contractelor și de utilizarea limitată a negocierilor de la nivel local, în special în rândul IMM-urilor și în sudul țării. Chiar dacă a scăzut, în corelație cu restrângerea pieței forței de muncă, ponderea angajaților cu contract pe durată determinată rămâne printre cele mai ridicate din UE. De asemenea, Italia înregistrează în continuare unul dintre cele mai ridicate procente de contracte cu fracțiune de normă și de contracte temporare involuntare, care afectează în mod disproporționat femeile, tinerii și migranții. Tranziția de la locuri de muncă temporare la locuri de muncă permanente rămâne cu mult sub media UE. Pentru sprijinirea unor creșteri salariale adecvate și pentru îmbunătățirea calității generale a locurilor de muncă, ar fi esențial să se întreprindă măsuri și inițiative menite să combată segmentarea pieței forței de muncă și să sprijine obținerea de rezultate efective ale negocierilor colective. Decalajul între femei și bărbați în ceea ce privește participarea pe piața muncii și ratele de ocupare a forței de muncă, inclusiv ținând seama de contractele cu fracțiune de normă, este printre cele mai marcate din UE. Acest fenomen este mai accentuat în regiunile din sudul țării, care sunt caracterizate și de cea mai scăzută acoperire a serviciilor de îngrijire a copiilor. Nevoile de îngrijire pe termen lung sunt în creștere, în timp ce furnizarea acestui tip de servicii nu ține pasul cu nevoile, îndeosebi în regiunile din sudul țării. Deși s-au înregistrat progrese substanțiale la nivel național în ceea ce privește extinderea acoperirii serviciilor de îngrijire a copiilor, sunt necesare eforturi suplimentare pentru a mări oferta și a asigura calitatea unor astfel de servicii, precum și a unor servicii de îngrijire pe termen lung în regiunile cu cea mai scăzută acoperire, asigurând totodată accesibilitatea din punct de vedere financiar la acestea.

(37) Chestiunea larg răspândită și în creștere a muncii nedeclarate trebuie să fie abordată în continuare pentru a se promova calitatea locurilor de muncă și concurența loială între întreprinderi, pe baza reformelor recente prevăzute în PNRR. Eficacitatea și capacitatea administrativă a inspectoratului de muncă ar trebui întărite prin îmbunătățirea condițiilor de muncă menite să sporească atractivitatea profesiei, precum și prin continuarea schimbului de date și a coordonării între entitățile care efectuează inspecții. În sectoarele cele mai afectate, cum ar fi activitățile casnice și agricultura, ar fi oportune unele intervenții cu destinație precisă, care să cuprindă și măsuri preventive. Ar trebui să se combată exploatarea prin muncă, care afectează în special migranții, inclusiv prin îmbunătățirea accesului la locuri de muncă obișnuite pentru persoanele care se află deja în Italia și prin asigurarea unei protecții adecvate pentru victime, informându-le cu privire la drepturile lor și evitând ca acestea să se regăsească în condiții de locuit inadecvate, în special în cazul lucrătorilor agricoli.

(38) Competențele de bază ale adulților rămân printre cele mai scăzute din UE, neconcordanța la nivel macroeconomic între cererea și oferta de competențe fiind printre cele mai ridicate, iar participarea scăzută și în scădere a adulților la activități de formare împiedică și mai mult dezvoltarea capitalului uman și, la rândul său, productivitatea. În ultimii ani, Italia a întreprins reforme relevante și a investit în învățarea în rândul adulților, în special în contextul MRR. Cu toate acestea, persistă diverse obstacole în calea formării – în special în ceea ce privește recalificarea și programele de formare mai lungi. Pe baza unei evaluări solide și continue a rezultatelor politicilor active în domeniul pieței forței de muncă și ale măsurilor de formare introduse în ultimii ani, sistemul integrat care oferă sprijin pentru șomaj, servicii sociale și activități de formare trebuie să fie susținut printr-o finanțare durabilă după 2026. Obstacolele din calea participării la activitățile de formare, inclusiv la educația și formarea profesională, ar trebui reduse și mai mult. Având în vedere disparitățile regionale substanțiale în ceea ce privește învățarea în rândul adulților și rezultatele ocupării forței de muncă, este esențial să se direcționeze mai bine măsurile de activare. Îmbunătățirea informațiilor și a previziunilor în materie de competențe este, de asemenea, esențială. În acest sens, observatoarele regionale ar beneficia de pe urma dezvoltării într-o măsură și mai mare a unui sistem național integrat care să coreleze cererea cu oferta de competențe, întemeindu-se pe datele privind piața locală a forței de muncă și valorificând instrumentele IA. Modelul de guvernanță pentru previziunile în materie de competențe și pentru furnizarea de competențe ar putea fi consolidat prin plasarea în centrul său a eficacității formării și a asigurării calității și prin aprofundarea cooperării între furnizorii de formare, partenerii sociali și angajatori, valorificând, de exemplu, experiența de succes a „Fondi Interprofessionali”.

(39) Sunt necesare eforturi suplimentare pentru a aborda rezultatele slabe și inegale în materie de educație ale Italiei și pentru a îmbunătăți capacitatea de inserție profesională a absolvenților de învățământ terțiar. Deși pe ansamblu au redus semnificativ părăsirea timpurie a școlii, rezultatele învățării nu au revenit la nivelurile anterioare pandemiei și rămân precare. În sud, 46 % dintre elevi nu reușesc să atingă nivelul de competență de bază, iar elevii defavorizați sunt de aproximativ trei ori mai expuși riscului de a avea rezultate slabe în comparație cu colegii lor care provin din medii avantajate. Ar putea fi benefic să se acorde o atenție sporită și să se realizeze intervenții țintite în cazul școlilor cu cele mai slabe performanțe, inclusiv să se furnizeze stimulente pentru atragerea unor cadre didactice cu experiență, să se tindă spre extinderea școlarizării cu program integral care să valorifice investițiile în infrastructură din cadrul MRR și spre lărgirea sferei de aplicare a unor inițiative de succes, cum ar fi „Piano Estate”, Agenda Sud și Agenda Nord. Valorificând investițiile realizate în cadrul PNRR, programele de învățământ ar beneficia de pe urma unei abordări bazate pe competențe. În urma primelor rezultate pozitive, o evaluare ulterioară a proiectului-pilot de reformă care vizează o durată de 4 ani pentru învățământul superior va fi, de asemenea, esențială pentru conceperea unei reforme structurale a ciclului de studii. Creșterea atractivității profesiei de cadru didactic este, de asemenea, crucială. Pe baza reformei profesiei de cadru didactic prevăzute în PNRR, sunt necesare condiții de angajare mai stabile pentru cadrele didactice nestatutare, o legătură mai clară între salarii, calificări și performanță, precum și posibilitatea unei dezvoltări profesionale și a unei mobilități mai mari. Ponderea persoanelor cu vârste cuprinse între 25 și 34 de ani cu o calificare terțiară și capacitatea de inserție profesională a proaspeților absolvenți în Italia rămân printre cele mai scăzute din UE, această situație datorându-se perioadelor lungi de absolvire a studiilor, ratelor ridicate de abandon școlar, rezultatelor scăzute în materie de educație și neconcordanței mari dintre cererea și oferta de competențe. Pornind de la eforturile prevăzute în PNRR, inclusiv pentru a consolida competențele STIM, digitale și legate de IA la toate nivelurile de educație, în paralel cu viitoarea revizuire a programelor de învățământ secundar superior, sunt necesare reforme suplimentare, inclusiv alinierea sistemului universitar italian la standardele europene prin limitarea posibilităților de reexaminare în mod liber, prin introducerea unor cerințe minime în materie de credite și de participare, prin corelarea finanțării bazate pe ANVUR ([18]) cu evaluările cursurilor și cu ratele de absolvire a studiilor, precum și prin extinderea activității de orientare de la învățământul secundar la cel terțiar și a promovării STEM (mai ales în rândul femeilor). Integrarea unor competențe transversale și orientate spre muncă în programele universitare și expunerea sporită la învățarea la locul de muncă, în special în cadrul EFP și al stagiilor obligatorii la nivel universitar, pot sprijini capacitatea de inserție profesională a absolvenților și pot corela mai bine oferta de competențe cu nevoile pieței forței de muncă.

([18]) ANVUR (Agenzia Nazionale di Valutazione del Sistema Universitario e della Ricerca) este Agenția națională italiană pentru evaluarea sistemului universitar și a cercetării.

(40) Accesul la asistență medicală în Italia s-a deteriorat în ultimii ani, cu liste de așteptare din ce în ce mai lungi pentru serviciile publice de asistență medicală și cheltuieli suportate de pacient care depășesc cu mult media UE, cu disparități teritoriale semnificative în ceea ce privește furnizarea de asistență medicală, precum și cu deficite de personal medical. Implementarea reformei teritoriale din 2022 în domeniul sănătății, care vizează reorganizarea serviciilor teritoriale de asistență medicală prin intermediul noilor unități medicale, ar trebui să își continue cursul prin asigurarea finalizării și a operaționalizării tuturor noilor unități (case comunitare de sănătate și spitale comunitare) la nivel local, alături de integrarea structurală a personalului medical în aceste unități, implementarea deplină a unor sisteme digitale interoperabile de asistență medicală pentru a garanta continuitatea îngrijirii în toate structurile de asistență medicală și finanțarea susținută a serviciilor de telemedicină și de îngrijire la domiciliu. Reforma teritorială în domeniul sănătății ar trebui pusă în aplicare în sinergie cu reforma serviciilor medicale spitalicești din 2015 și completată cu politici cu destinație precisă suplimentare pentru a asigura un acces realmente echitabil la asistență medicală în zonele din interiorul Italiei. Este, de asemenea, crucial să se remedieze chestiunea deficitului de personal medical, în special prin utilizarea modelului de planificare aferent forței de muncă din domeniul sănătății pentru a evalua și a anticipa distribuția la nivel regional, pentru a orienta investițiile țintite și pentru a fundamenta mai bine politicile privind educația și formarea profesioniștilor. În plus, atractivitatea unor profesii-cheie, în special a asistenților medicali, a medicilor generaliști și a medicilor de gardă, ar trebui îmbunătățită prin asigurarea unor condiții de muncă mai bune, a unor stimulente pentru carieră, a unor garanții de siguranță și protecție juridică și a unor cursuri de specializare de înaltă calitate. În cele din urmă, ar trebui asigurată punerea în aplicare deplină a planului de gestionare a listelor de așteptare, în special prin depășirea deficiențelor platformei aferente listelor de așteptare, inclusiv prin îmbunătățirea mecanismelor de colectare a datelor, precum și prin adoptarea decretelor relevante, îndeosebi a celor care definesc nevoile de personal și stabilesc orientările tehnice pentru sistemele regionale de rezervare (CUP).

(41) În pofida unor îmbunătățiri recente, riscurile de sărăcie și de excluziune socială rămân relativ ridicate în Italia, în special în rândul copiilor și al familiilor, în timp ce disparitățile teritoriale se adâncesc. Sărăcia absolută se situează la niveluri record în ultimii ani, afectând 8,4 % din gospodării în 2024, dintre care 13,8 % sunt copii. Decalajele regionale sunt marcate, numărul persoanelor expuse riscului de sărăcie și de excluziune socială fiind de aproximativ patru ori mai mare pe insule decât în nord-estul țării. Lacunele în materie de protecție socială, în special pentru lucrătorii atipici, pentru lucrătorii independenți, pentru șomeri și pentru persoanele din afara pieței muncii, corelate cu deficiențe persistente în furnizarea de servicii esențiale, continuă să contribuie la creșterea riscurilor de sărăcie și de excluziune socială. În pofida câtorva efecte pozitive ale prestațiilor bazate pe contribuții, transferurile sociale, altele decât pensiile, au un potențial de reducere a sărăciei mai mic decât media UE și au continuat să scadă în 2025. Reforma sistemului de venit minim (Assegno di Inclusione 2023) a redus gradul de adecvare și de acoperire, compensat parțial de reformele din 2025 și 2026. Deși eforturile recente în materie de politici menite să sprijine familiile se îndreaptă în direcția cea bună, combaterea sărăciei în rândul copiilor ar beneficia și mai mult de pe urma extinderii școlarizării cu program integral și a furnizării de finanțare durabilă cantinelor școlare, grație unor investiții în infrastructură prevăzute în cadrul MRR, în concordanță cu Strategia UE pentru combaterea sărăciei și cu Garanția europeană pentru copii. Mai mult, lipsa de adăpost rămâne un fenomen persistent și grav, a cărui soluționare necesită în continuare numeroase eforturi pentru a realiza mai multe intervenții de tipul „locuință înainte de toate”. În cele din urmă, există în continuare provocări importante în ceea ce privește furnizarea de servicii de asistență socială. Stabilirea unor obiective clare privind serviciile, o monitorizare mai strictă și o mai bună coordonare la nivel național, precum și o finanțare adecvată și previzibilă ar contribui la extinderea disponibilității serviciilor și la reducerea inegalităților teritoriale. Abordarea acestor provocări ar contribui, de asemenea, la sprijinirea convergenței sociale ascendente, în conformitate cu analiza de țară din a doua etapă efectuată de serviciile Comisiei vizând cadrul de convergență socială ([19]).

(42) Având în vedere legăturile strânse dintre economiile statelor membre din zona euro și contribuția lor colectivă la funcționarea uniunii economice și monetare, în 2026 Consiliul a recomandat statelor membre din zona euro să ia măsuri, inclusiv prin intermediul PNRR-urilor lor, pentru a pune în aplicare Recomandarea din 2026 privind politica economică a zonei euro. În cazul Italiei, recomandarea 1 contribuie la punerea în aplicare a primei, a celei de a treia și a celei de a cincea recomandări pentru zona euro; recomandarea 2 contribuie la punerea în aplicare a celei de a patra recomandări pentru zona euro; recomandarea 3 contribuie la punerea în aplicare a celei de a șaptea și a celei de a zecea recomandări pentru zona euro; recomandarea 4 contribuie la punerea în aplicare a celei de a opta recomandări pentru zona euro; recomandarea 5 contribuie la punerea în aplicare a celei de a șaptea recomandări pentru zona euro, iar recomandarea 6 contribuie la punerea în aplicare a celei de a cincea recomandări pentru zona euro.

([19]) SWD(2026) 122 – A doua etapă a analizei de țară privind convergența socială, în conformitate cu cadrul de convergență socială (SCF), 2026.

(43) Având în vedere bilanțul aprofundat realizat de Comisie și concluziile privind existența unor dezechilibre excesive, recomandările formulate în temeiul articolului 6 din Regulamentul (UE) nr. 1176/2011 se reflectă în recomandările 1, 2, 3, 4 și 6. Politicile menționate în recomandarea 1 contribuie la remedierea vulnerabilităților legate de datoria publică. Politicile menționate în recomandările 1, 2, 3, 4 și 6 contribuie la remedierea vulnerabilităților legate de creșterea slabă a productivității, care, prin extensie, sprijină creșterea potențială a PIB-ului și, prin urmare, contribuie, de asemenea, la punerea în aplicare a recomandării 1. Recomandările 1, 2, 3, 4 și 6 contribuie atât la corectarea dezechilibrelor, cât și la punerea în aplicare a Recomandării din 2026 privind politica economică a zonei euro, în concordanță cu considerentul 43.

RECOMANDĂ ca, în 2026 și în 2027, Italia să întreprindă acțiuni astfel încât:

1. Să se asigure că cheltuielile publice nete respectă traiectoria corectivă recomandată de Consiliu la 21 ianuarie 2025, având în vedere abaterea înregistrată în 2025 de Comisie în raport cu plafonul recomandat al cheltuielilor nete. Să consolideze în ansamblu cheltuielile pentru apărare și securitate și nivelul de pregătire în aceste domenii, asigurând totodată sustenabilitatea datoriei și eficiența cheltuielilor și adaptând treptat bugetul pentru a susține creșterea structurală a cheltuielilor pentru apărare. Să se asigure că măsurile luate pentru a atenua impactul creșterii prețurilor la energie sunt temporare, orientate către protejarea gospodăriilor vulnerabile sau către satisfacerea nevoilor întreprinderilor mari consumatoare de energie, păstrează stimulentele pentru economisirea energiei și sunt compatibile din punctul de vedere al costului bugetar cu angajamentele asumate în contextul cadrului bugetar al UE. Să pună în continuare în aplicare setul de reforme și investiții care stau la baza prelungirii perioadei de ajustare, în conformitate cu recomandarea Consiliului din 21 ianuarie 2025. În concordanță cu obiectivele de sustenabilitate a finanțelor publice, să facă sistemul fiscal mai favorabil creșterii durabile, asigurând în același timp echitatea, inclusiv prin combaterea în continuare a evaziunii fiscale și prin reducerea cheltuielilor fiscale rămase, inclusiv a celor legate de taxa pe valoarea adăugată și de subvențiile dăunătoare mediului. Să actualizeze valorile cadastrale, pe baza angajamentului prevăzut în planul bugetar-structural pe termen mediu, ca parte a unei revizuiri mai ample a politicilor legate de locuințe. Să intensifice eforturile de îmbunătățire a eficienței și eficacității cheltuielilor publice. Să abordeze provocările demografice pentru a atenua efectele asupra creșterii potențiale și asupra sustenabilității sistemului de pensii, inclusiv prin atragerea și păstrarea unei forțe de muncă de înaltă calitate și prin încurajarea participării forței de muncă mai în vârstă, în special în sudul țării.

2. Să asigure continuitatea reformelor și a investițiilor implementate în cadrul Mecanismului de redresare și reziliență. Să accelereze eforturile de implementare a programelor politicii de coeziune, bazându-se, după caz, pe realocări către prioritățile strategice și pe flexibilitățile convenite în contextul evaluării intermediare a cadrului politicii de coeziune.

3. Să sprijine cercetarea și inovarea, inclusiv prin consolidarea achizițiilor publice în domeniul inovării, prin creșterea accentului pus de universități pe comercializarea cercetării și pe cariera cercetătorilor. Să promoveze mobilizarea economiilor, extinderea piețelor de capital și creșterea și agregarea întreprinderilor, inclusiv prin sprijinirea rolului investitorilor corporativi și instituționali în capitalul de risc și în capitalul privat, precum și prin facilitarea noilor cotări și a emiterii de obligațiuni corporative. Să pună în aplicare o strategie industrială și cu scopul de a reduce disparitățile teritoriale prin raționalizarea măsurilor de politică actuale și prin luarea în considerare a proiectelor de infrastructuri cheie.

4. Să sporească eficacitatea administrației publice și consolidarea capacității administrative, în special la nivel local și în sudul țării. Să reducă în continuare numărul de cauze pendinte și timpul de soluționare a cauzelor din sistemul de justiție. Să abordeze restricțiile rămase în calea concurenței, inclusiv în sectorul transporturilor și al energiei electrice, precum și să elimine barierele rămase în calea liberei circulații a mărfurilor.

5. Să accelereze electrificarea și să intensifice eforturile de implementare a energiei din surse regenerabile, precum și stocarea acesteia, inclusiv prin punerea în aplicare deplină a unor reforme în materie de autorizare, îndeosebi la nivel subnațional, și prin investiții în rețeaua de energie electrică. Să continue să abordeze riscurile legate de climă și să atenueze impactul economic al acestora, inclusiv printr-o mai bună coordonare instituțională, prin soluții bazate pe natură și prin asigurarea împotriva schimbărilor climatice. Să remedieze ineficiențele rămase în gestionarea apei și a deșeurilor, prin reducerea lacunelor în materie de infrastructură, îndeosebi în regiunile din sudul țării.

6. Să continue să promoveze calitatea locurilor de muncă prin reducerea în continuare a segmentării pieței forței de muncă și prin sprijinirea unor rezultate efective ale negocierilor colective și a unor salarii adecvate. Să susțină participarea pe piața forței de muncă, inclusiv prin îmbunătățirea politicilor active în domeniul pieței forței de muncă și a accesului la servicii de îngrijire de calitate și la prețuri accesibile, ținând seama de disparitățile teritoriale. Să mențină eforturile de combatere a muncii nedeclarate. Să continue să promoveze EFP și învățarea în rândul adulților, inclusiv prin consolidarea formării la locul de muncă și a informațiilor privind competențele. Să îmbunătățească rezultatele școlare, punând accentul pe competențele de bază, precum și relevanța pe piața forței de muncă a învățământului terțiar. Să îmbunătățească accesul în timp util la asistență medicală la prețuri accesibile, inclusiv prin combaterea deficitelor în profesiile-cheie din domeniul sănătății. Să continue să îmbunătățească acoperirea și caracterul adecvat al protecției sociale, precum și accesul la servicii sociale pentru persoanele aflate în situații vulnerabile, în special pentru copii, menținând în același timp sustenabilitatea finanțelor publice.

Adoptată la Bruxelles, 10 iulie 2026.

Pentru Consiliu

Președintele

S. HARRIS